

O ÎNTÂMPLARE INCREDIBILĂ, DAR ADEVĂRATĂ

Prologul ediției rusești

Acest material a fost publicat la începutul secolului XX în revista „*Moscovskie Ventomosti*” (*Timpurile Moscovei*). Mai târziu a fost tipărit de Lavra Cuviosului Serghie în ediție separată. Editura lavrei a luat legătura cu scriitorul cărții, care a adevărit evenimentul descris în text, spunând totodată că omul căruia i s-au întâmplat acestea, mai târziu s-a făcut monah.

Ediția de față retipărește textul care a fost publicat în orașul Kaluga, în anul 1911.

SFÂNTUL IOAN DAMASCHINUL STIHIREA A II-A LA ÎNMORMÂNTARE

„Vai, câtă luptă are sufletul când se desparte de trup! Vai, cât lăcrimează atunci și nu are cine să-l miluiască pe el! Către îngeri își ridică ochii și zadarnic îi roagă. Către oameni mâinile își întinde și nu are cine să îi ajute. Pentru aceea iubiții mei frați, înțelegând scurtimea vieții noastre de la Hristos să cerem celui mutat de la noi odihnă și sufletelor noastre mare milă” .

(Din slujba înmormântării)

„Preamilostiv și îndelung răbdător este Dumnezeu, și îi primește pe toți cei care se pocăiesc, și multă bucurie se face în ceruri pentru un păcătos care se pocăiește” .

(Sfântul Serapioin)

I.

Mulți oameni numesc secolul nostru „*secolul negării*” pentru că negarea este duhul care stăpânește vremurile noastre. Poate că negarea este o boală care ne chinuie pe toți astăzi. Însă în afară de această negare generală există și alte tăgăduiri mai mici, care au fost sădite în pământul superficialității noastre. Se poate ca de multe ori să iăgăduim ceva ce nu cunoaștem deloc. Nu am cugetat nici un pic la aceasta și totuși tăgăduim. O mulțime de idei și teorii se adună în capul nostru și creează haos. Idei provenite din diferite învățături și teorii care deseori se contrazic între ele, dar nimic definit și limpede. Toate sunt atât de superficiale, neclare și nedefinite, încât nu există nici o speranță că vom înțelege ceva. Cine suntem? În ce credem? Ce ideal avem în sufletul nostru? Dacă avem vreunul... Acestea pentru mulți dintre noi sunt aproape necunoscute. Acum, în epoca științelor, e ciudat însă că oamenilor le place foarte mult să discute, dar, din păcate, nu vor să se înțeleagă pe ei înșiși. Și observ asta la oamenii din jurul meu, dar și la mine.

Nu voi povesti aici cu de-amănuntul toată viața pe care am trăit-o, căci nu acesta este scopul meu. Voi încerca însă să mărturisesc convingerile mele religioase.

M-am născut într-o familie ortodoxă, părinții mei erau oameni evlavioși. La școala unde învățam, necredința nu era considerată o însușire a oamenilor geniali. De aceea nu eram negativist, precum majoritatea tinerilor din timpurile noastre. De fapt eram nelămurit: nu eram nici ateu, dar nici nu puteam să mă numesc om mai mult sau mai puțin credincios. Deoarece aceasta nu era rezultatul vreunor convingeri personale, ci se formase sub influența mediului în care trăiam, îl voi ruga pe cititor să găsească singur o definiție potrivită pentru personalitatea mea.

În buletinul meu scria „*creștin ortodox*”, dar niciodată nu m-am gândit dacă am sau nu dreptul de a mă numi așa. Niciodată nu mi-a trecut prin minte să cercetez ce mi se cere pentru această numire și dacă eu răspund acestor cerințe. Mereu ziceam că eu cred în Dumnezeu, dar dacă cineva m-ar fi întrebat cum cred și cum trebuie să cred în El după învățătura Bisericii Ortodoxe, al cărei membru eram și eu, fără îndoială că n-aș fi știut ce să-i

spun. Fiind întrebat, de pildă, dacă întruparea și patimile Fiului lui Dumnezeu au fost pentru mântuirea noastră sau cum văd eu Biserica, dacă cred sau nu în aceasta și în tainele ei, nu-mi pot închipui ce prostii aș fi putut răspunde. Iată și un exemplu:

„Odată, bunica mea, care totdeauna ținea post, m-a certat pentru că eu nu posteam:

«- Ești tânăr și puternic, nu e greu pentru tine să postești. De ce până și un lucru atât de ușor, pe care ni l-a lăsat Biserica, nu vrei să-l faci?»

«- Acest lucru, bunico, nu are rost», i-am răspuns. «Voi mâncați de post pentru că v-ați obișnuit, dar nimeni din voi nu o face înțelegând de ce.»

«- De ce crezi că nu are rost să postești?» «- Ce importanța are pentru Dumnezeu dacă eu mănânc slănină sau pește afumat?»

Astfel de gânduri „profunde” avea un om educat în ceea ce privește semnificația postului!

«- Ce sunt aceste vorbe pe care le spui?» a continuat bunica. «Și cum poți să zici că aceasta e o prostie, de vreme ce și Domnul nostru a postit?»“.

Asta m-a impresionat mult, și doar cu ajutorul bunicii mi-am adus aminte că, într-adevăr, așa scrie în Evanghelie. După cum vedeți, nu cercetam să aflu că însuși Mântuitorul nostru a postit, și cu toate acestea mă împotriveam. Dar să nu se gândească cititorul că eram puțin mai serios decât alți tineri din anturajul meu. Încă un exemplu:

„Cineva l-a întrebat pe un cunoscut de-al meu cu care lucram împreună, dacă el crede că Hristos este totodată Dumnezeu și om. Acela a răspuns că este credincios, dar din discuție a reieșit clar că neagă învierea lui Hristos.

«- Iartă-mă - i-a zis o femeie - dar e de neînțeles ceea ce spui. Ce crezi că s-a întâmplat după aceea cu Hristos? Dacă tu crezi că acesta este Dumnezeu, atunci cum poți să spui că a încetat să existe?»

Noi toți așteptam să ne dea o replică înțeleaptă, să ne prezinte vreo nouă teorie despre moarte sau să ne dea vreo nouă tâlcuire a acestui eveniment. Însă n-a fost așa. Ne-a zis simplu: «Vai, la asta nu m-am gândit»“.

II.

Asemenea prostii aveam și eu în minte. Aș fi putut să spun că, după părerea mea, cred așa cum trebuie în Dumnezeu. Credeam că este Ființă, că este Persoană atotputernică și veșnică. Eram de acord că omul a fost plăsmuit de Acesta, dar nu credeam în viața de după moarte. Și ai, la fel ca prietenul meu de mai sui, nu înțelegeam că am o astfel de idee greșită despre moarte, până ce o întâmplare mi-a arătat aceasta. Și asta este încă o dovadă a legăturii noastre superficiale cu religia în general, și îndeosebi a neatenției mele în ce privește viața duhovnicească.

S-a întâmplat să cunosc un om serios și foarte învățat. Îl simpatizam mult. Acela trăia singur și îl vizitam deseori. Odată, când m-am dus să-l văd, l-am găsit la biroul lui citind o carte de învățăminte creștinești.

„- Ce înseamnă asta, Prohor Alexandro viei (așa se numea cunoscutul meu), vreți să vă faceți dascăl?” l-am întrebat cu o vădită curiozitate, privind cartea pe care o citea.

„- Nu, dragul meu! Ce spui, dascăl? Măcar de-aș putea să devin un bun elev, nu dascăl. Trebuie să mă pregătesc pentru examene. Vremea se apropie. Vezi tu, părul meu se albește din ce în ce mai mult, odată cu trecerea zilelor. În orice clipă pot fi chemat”, mi-a răspuns zâmbind.

Nu am luat în serios cuvintele lui. Întrucât era om educat și citea mult, credeam că vrea să caute în cateheză vreo informație. Dar el a început să-mi explice exact ceea ce spusese:

„- Citesc diferite lucrări contemporane și întâlnesc în ele multe lucruri greșite, de aceea cercetez lăuntrul meu ca să nu deviez de pe calea cea dreaptă. Pentru că la sfârșitul vieții noastre ne așteaptă examenele, cu adevărat grele, mai ales că nu există posibilitatea să le dăm a doua oară”.

„- Credeți în toate astea?”

„- Dar cum aș putea să nu cred? Spune-mi sincer, ce-o să se întâmple cu mine? Mă voi dizolva așa simplu și voi deveni țărână? Și dacă nu va fi așa? Atunci nu cumva există ipoteza să fiu chemat și judecat pentru faptele mele? Am trăit conștient și, de asemenea, conștient am săvârșit păcatele mele...”

„- Nu înțeleg, domnule Prohor Alexandrovici, cum s-a sădit în dumneavoastră credința în viața de după moarte? Părerea mea este că omul moare și toate se termină, punem punct la toate. Îl vezi nemișcat și fără suflare, putrezind și

descompunându-se. Cum putem vorbi de vreo formă de viață? ... i-am spus eu, exprimându-mi ideile”.

„- Iartă-mă, dar despre Lazăr, cel ce a stat patru zile în mormânt ce vom spune? Învierea lui este un eveniment neîndoielnic. Acela era om la fel ca mine și a fost creat din aceeași materie”.

Îl priveam și nu puteam să-mi ascund mirarea. E posibil ca un om atât de educat să creadă în asemenea bazaconii? Prohor Alexandrovici m-a privit la rândul lui cu atenție și apoi m-a întrebat cu voce joasă:

„- Nu cumva ești necredincios?”

„- Nu, de ce? Eu cred în Dumnezeu”, i-am răspuns.

„- Și totuși, în viața de după moarte, pe care ne-o dezvăluie Evanghelia, nu crezi. Astăzi fiecare îl înțelege în mod diferit pe Dumnezeu, iar revelația dumnezeiască e întoarsă și tâlcuită de fiecare după dorința lui. Există încă și rațiunea omenească, în aceasta, zice, trebuie să credem oricum, în aceea putem să nu credem, iar în cealaltă nu există nici un motiv să credem! Ca și când ar fi mai multe adevăruri, nu unul singur. Și nu pricep că în cazul acesta ei cred în ceva care este produsul gândurilor și închipuirii lor, astfel că nici nu se poate vorbi de credință în Dumnezeu”.

„- Putem însă să credem în toate? Uneori întâlnim lucruri ciudate...”

„- Vrei să zici neînțelese?” Străduiește-te să te înțelegi pe tine însuși. Nu vei putea. Trebuie să pricepi că pricina ești tu însuși. Încearcă să vorbești cu un om simplu despre tetragonismul cercului sau despre alte probleme de matematică superioară. Acela nu va înțelege nimic. Asta însă nu înseamnă că trebuie să desființăm știința. Desigur, e mai ușor să respingem ceva, dar de cele mai multe ori nu iese nici un rezultat din aceasta.

Gândește-te puțin cât de illogic e ceea ce spui. Zici că crezi în Dumnezeu, dar în viața de după moarte nu crezi. Dumnezeu însă nu este Dumnezeul morților, ci al celor vii. Altfel ce Dumnezeu este Acesta? De altfel, despre viața de dincolo de mormânt a vorbit însuși Hristos. E posibil să fi mințit? Nimeni însă, chiar și cei mai aprigi dușmani ai Lui nu au putut să-L învinovățească că a predicat minciuni. Atunci din ce motiv a venit Acesta pe pământ și a suferit atâtea patimi. Din ce motiv, te întreb, dacă noi ne descompunem și devenim țărână?

Nu, nu poți continua să gândești în acest fel. Trebuie să te corectezi cu orice preț - a zis plin de zel. Trebuie să pricepi cât de important este acest lucru. Dacă vei dobândi o înțelegere bună a acestei probleme, viața ta se va schimba. Se va întâmpla în tine, într-un fel, o revoltă morală. Și ideile rezultate din această schimbare te vor sprijini și totodată te vor mângâia. Vor fi pentru tine un sprijin în lupta zilnică”.

III.

Vedeam că în cele spuse de Prohor Alexandrovici există o logică. Însă această discuție scurtă nu a putut să mă convingă să cred în ceea ce mă obișnuisem să nu cred până acum. Ceea ce a reușit a fost doar să-mi descopere această părere a mea pe care nu o spusese nimănui, pentru că nu mă gândisem niciodată serios la această problemă.

Dar pe Prohor Alexandrovici îl neliniștea foarte mult această poziție a mea. Iarăși și iarăși, în acea seară, s-a întors la această temă. Când m-am ridicat să plec mi-a dat să citesc câteva cărți din bogata lui bibliotecă și mi-a spus:

„- Citește-le neapărat! Trebuie să ieși din această stare. Sunt sigur căci cu mintea pe care o ai, vei înțelege repede că nu există nici un motiv ca să nu crezi în viața de după moarte, însă trebuie să crezi nu numai cu mintea, ci și cu inima, căci altfel această credință a ta va dura cel mult o zi, apoi se va stinge. Mintea noastră este o sită. Nu rămâne în minte, întrucât locul unde sunt păstrate se găsește în altă parte”.

Am citit cărțile pe care mi le-a dat. Nu țin minte dacă le-am citit pe toate. Însă obișnuința era mai puternică decât logica. Toate cele scrise în aceste cărți erau foarte convingătoare. Erau dovezi puternice și eu nu mă puteam împotrivi câtuși de puțin acestora, deoarece cunoștințele mele în probleme de religie erau foarte limitate. Dar asta nu m-a făcut să-mi schimb convingerile.

Mi-am dat seama că se poate ca convingerile mele să fie ilogice. Am crezut în totalitate că ceea ce scria în cărți era adevărat. Și totuși, nu eram încredințat că există viața de după moarte. Pentru mine moartea era sfârșitul definitiv al existenței umane.

A trecut un timp de la discuția pe care am avut-o cu Prohor Alexandrovici, despre care

am vorbit mai sus. Din păcate, a trebuit să plec din oraș și să mă îndepărtez de el. Nu l-am mai întâlnit niciodată. Poate că acesta, întrucât era om credincios, inteligent, foarte simpatic și cu principii statornice, ar fi putut să mă ajute să văd în mod diferit viața mea și în general existența umană și să mă facă să-mi schimb părerea mea greșită despre moarte. Însă Prohor Alexandrovici nu mai era lângă mine și nici altul nu s-a găsit în locul lui care să mă poată călăuzi. Fiindcă eram tânăr și, desigur, nu foarte serios, cum am spus, nu mă preocupau deloc aceste probleme și am uitat repede cele pe care mi le-a spus Prohor Alexandrovici și l-am uitat și pe el...

IV.

Au trecut mulți ani. E o rușine pentru mine, și totuși trebuie să mărturisesc că nu m-am schimbat mult în acești ani. Eram deja om de vârstă mijlocie însă nu pot spune că începusem să dau mai multă importanță vieții mele. Nu pricepusem rostul existenței umane. Nu mă străduiam deloc să mă înțeleg pe mine, să încerc să aflui cine suni. Continuum să văd viața sub prisma trăirii de zi cu zi, cum de altfel o vedeau cei mai mulți semeni de-ai mei.

Și în legătura mea cu religia se întâmpla același lucru. La fel ca în anii tinereții mele, nu eram nici ateu, dar nici credincios conștiincios. O dată pe an mergeam la Biserică pentru a mă spovedi și împărtăși. Așa de credincios eram! Nu mă preocupau deloc problemele religioase și nici nu puteam să înțeleg cum e posibil ca acestea să aibă vreun interes pentru cineva. Cunoștințele pe care le aveam despre religie erau foarte puține însă credeam că le știu pe toate și, desigur, foarte bine. Toate mi se păreau atât de simple și ușor de înțeles și, prin urmare, pentru un om educat nu exista, după părerea mea, nici o nevoie să-și obosească mintea cu ele.

Aceasta era o opinie foarte ușuratică însă foarte răspândită în rândurile oamenilor învățați din vremurile acelea. Și era de la sine înțeles că în astfel de condiții nu putea exista nici un progres în credință...

V.

Odată am fost trimis în interes de serviciu în orașul K. și, acolo, m-am îmbolnăvit serios. Nu

aveam nici o rudă sau pe cineva care ar fi putut să mă îngrijească și de aceea am fost nevoit să merg la spital. Medicii mi-au spus că am pneumonie. În primele zile m-am simțit destul de bine, încât am început să mă gândesc că nu trebuia să vin la spital pentru un lucru atât de neînsemnat. Însă boala înainta și febra a început iute să crească...

Cu cât boala se întetea, cu atât mă simțeam mai rău. Existau momente când din cauza febrei nu vedeam nimic în jurul meu. Cu toate acestea, pe toată durata bolii, nu m-am gândit niciodată la moarte. Și asta pentru că totdeauna mă consideram un om foarte tare și puternic. Niciodată, înainte, nu mă îmbolnăvisem grav, și pentru mine erau necunoscute acele gânduri despre moarte pe care bolile grave le plăsmuiesc în mințile oamenilor.

Eram sigur că mă voi însănătoși grabnic și îl întrebam întruna pe medic, când îmi punea termometrul, dacă febra crește ori scade. Dar febra a crescut până la un anumit punct și acolo s-a oprit și nu a mai coborât. Întotdeauna, la întrebarea mea, medicul răspundea: „40,9”; „41”; „40,8”.

„- *Dar e posibil, doctore, atâtea zile să fie la fel?*” îi spuneam eu revoltat și în continuare îl întrebam în cât timp mă voi însănătoși în acest ritm.

Doctorul vedea nerăbdarea mea și încerca să mă consoleze. Îmi spunea că, la vârsta mea și cu sănătatea bună pe care o am, nu există motiv să mă îngrijorez. M-a încredințat că în aceste condiții mă pot însănătoși repede, doar în câteva zile. Am crezut fără nici o îndoială cele spuse de medic. Așteptam cu nerăbdare ca boala mea să ajungă la apogeu, după care, așa cum credeam, urma să mă fac bine.

Într-o noapte m-am simțit foarte rău: febra a crescut îngrijorător și cu greu puteam respira. Dar de dimineață starea mea s-a schimbat. Dintr-o dată m-am simțit mai bine, atât de bine încât am putut să dorm. Când m-am trezit, primul lucru care mi-a trecut prin minte aii fost chinurile pe care le-am îndurat noaptea trecută. „*Cred că acesta a fost apogeul bolii - m-am gândit. Poate că acum febra va scădea și pneumonia va trece*”.

Când am văzut că în camera vecină a intrat un infirmier tânăr, l-am chemat și l-am rugat să-mi pună termometrul.

„- *Se pare că încet-încet vă reveniți, domnul meu - a zis zâmbind, după ce s-a uitat la termometru. Nu mai aveți febră, temperatura este normală*”.

„- *Serios?*” l-am întrebat vesel.

„- *Poftim, puteți să vă convingeți singur: 37,1. Mi se pare că nici tușea nu v-a deranjat mult în timpul nopții*”.

Într-adevăr, doar atunci mi-am dat seama că în timpul nopții, după ora 12⁰⁰ nu am mai tușit, cu toate că băusem ceai cald și mă mișcasem în pat, lucru care altădată îmi provoca tuse.

La ora nouă a venit medicul. L-am informat că noaptea nu mă simțisem bine și că, după părerea mea, noaptea trecută, boala ajunsese la vârf. I-am spus, de asemenea, că mă simt bine, încât de dimineață am putut să dorm câteva ore.

„- *Foarte bine*”, mi-a spus el, apropiindu-se de măsura pe care se găseau niște hârtii ce voia să le vadă.

„- *Scuză-mă, doctore, să pun termometrul? - l-a întrebat în acea clipă infirmierul. Domnul nu are febră, temperatura lui e normală*”.

„- *Normală?*” l-a întrebat îndată medicul pe infirmier, ridicându-și capul și luându-și privirea de pe hârtii. Uitătura îi era plină de nedumerire.

„- *Desigur, chiar acum am măsurat-o*”.

Medicul i-a spus să-mi pună din nou termometrul și chiar el s-a îngrijit să-l așeze corect. De data aceasta temperatura nu a mai ajuns până la 37 de grade: s-a oprit la 36,8.

Atunci medicul a scos din buzunar un termometru al lui, l-a privit cu atenție să se încredințeze că funcționează și mi l-a pus. Și acest termometru a arătat la fel ca primul.

Spre marea mea surprindere, medicul nu s-a bucurat deloc de acest rezultat, nici nu s-a ostenit să-mi zâmbească vreun pic. A făcut câteva mișcări mecanice în jurul mesei și a ieșit din cameră. Peste un minut am auzit telefonul sunând în biroul lui.

VI.

Peste puțin timp, în camera mea a venit medicul șef al spitalului. Împreună cu medicul meu, m-au ascultat și m-au consultat cu atenție. Le-au ordonat infirmierilor să-mi pună imediat un plasture pe spate. Au scris o rețetă și au trimis un infirmier la farmacie,

spunându-i să pregătească repede medicamentul.

„- De ce, doctore, acum când mă simt bine, îmi puneți plasture pe spate?” l-am întrebat pe medicul șef.

Se pare că l-am enervat prin această întrebare. Mi-a răspuns revoltat:

„- Of, Doamne! Nu putem să te lăsăm în voia soartei numai pentru că acum te simți mai bine! Trebuie să scoatem afară toate mizeriile care s-au adunat în tine în toată această perioadă” .

Trei ore mai târziu, medicul meu m-a vizitat din nou.

A controlat plasturele ce-l aveam pe spate și m-a întrebat de câte ori am luat medicamentul.

„- De trei ori!” i-am răspuns.

„- Ai tușit?”

„- Nu” , i-am răspuns.

„- Nici o singură dată?”

„- Deloc” .

„- Spune-mi, te rog - l-am întrebat pe infirmierul care se afla aproape mereu lângă patul meu - ce conține acest medicament? Îmi provoacă vomă” .

„- Conține diferite substanțe expectorante” , mi-a zis.

Aici m-am comportat întocmai cum se comportă negativiștii contemporani când e vorba de probleme de credință. Cu toate că nu înțelegeam nimic, îi criticam în gând pe doctorii mei care mi-au dat acest medicament pe când eu, după părerea mea, nu aveam deloc nevoie de el” .

VII.

După o oră și jumătate, în camera mea au intrat din nou medicii. De data asta erau trei: doi erau de-ai noștri iar al treilea era străin, om bine făcut și important. M-au consultat timp îndelungat. Au adus și un tub de oxigen.

„- La ce-mi trebuie asta acum?” i-am întrebat.

„- Ne trebuie pentru a-ți aerisi puțin plămânii. Mi se pare că aceștia s-au prăjit de la febră” - mi-a zis medicul străin.

„- Spuneți-mi, doctore, ce ați găsit în spatele meu de vă preocupați încontinuu de acesta? De trei ori l-ați consultat și tot mi l-ați acoperit cu plasture” .

Mă simțeam mult mai bine decât zilele trecute. Prin mintea mea nu trecea nimic trist. Nimic

din ce se întâmpla în jurul meu nu mă făcea să-mi dau seama de adevărata mea stare. Chiar și prezența doctorului străin o consideram ca un control sau ceva asemănător. Nici nu mă gândisem că l-au chemat special pentru mine, deoarece starea sănătății mele cerea convocarea unei comisii medicale. Această întrebare am spus-o cu voce atât de liniștită și încrezătoare, încât nici unul dintre medici nu a îndrăznit, nici măcar prin gesturi, să mă facă să înțeleg catastrofa care se apropia. Și într-adevăr, cum să-i explici unui om plin de speranțe că i-au mai rămas doar câteva ore de viață?

„- În clipele acestea este neapărat necesar să vă îngrijim” , mi-a răspuns nelămurit medicul.

Dar și acest răspuns al lui l-am tâlcuit pozitiv. Adică m-am gândit că acum, după ce am trecut de apogeul bolii și puterea ei a început încet-încet să scadă, e momentul cel mai potrivit în care trebuie să folosim toate mijloacele pentru a izgoni definitiv boala și să ajutăm organismul să-și restabilească sănătatea.

VIII.

Îmi aduc aminte că în jurul orei patru m-au cuprins frigurile și, pentru a mă încălzi, m-am înfășurat într-o pătură. Dintr-o dată m-am simțit foarte rău.

Am strigat un infirmier. S-a apropiat de mine, mi-a ridicat capul de pe pernă și mi-a dat bidonul cu oxigen. Apoi a apăsat butonul soneriei și în câteva minute în cameră a intrat alergând infirmierul șef și, puțin mai târziu, unul după altul cei doi medici ai mei.

Poate că, într-un alt moment, această adunare neobișnuită a întregului personal al spitalului în jurul patului meu, dar și timpul scurt în care s-au adunat, mi-ar fi provocat uimire și nedumerire, fără îndoială. Acum însă am rămas complet nepăsător de acest eveniment, ca și când nu ar fi avut legătură cu mine.

O schimbare ciudată s-a întâmplat deodată cu mine! Pe când în urmă cu un minut eram plin de viață, acum, chiar dacă le vedeam pe toate și eram pe deplin conștient de ceea ce se petrecea în jurul meu, simțeam totuși o atât de mare nepăsare și înstrăinare, încât e greu să le descriu. E de neînțeles pentru o faptură vie.

Toată atenția mi s-a adunat asupra sinelui meu. Și aici am observat o senzație ciudată, un

fel de despărțitură. Eram pe deplin conștient de mine însumi și aveam simțurile curate însă totodată vedeam sinele meu cu atâta nepăsare, ca și când mi-aș fi pierdut complet simțurile.

L-am văzut, de pildă, pe medicul meu cum îmi ridică mâna ca să-mi măsoare pulsul. Vedeam și înțelegeam ceea ce face, dar nu simțeam atingerea lui. Îi vedeam pe medicii care m-au ridicat pe pat și îmi puneau ceva pe spate. Acolo, în spatele meu, a apărut boala. Îi vedeam și înțelegeam ce fac, însă nu simțeam nimic și nu pentru că-mi pierdusem simțurile, ci pentru că ceea ce făceau nu mă interesa. Eu mă închisesem undeva în adâncul lăuntrului meu și nu auzeam și nu urmăream nimic din ceea ce-mi făceau.

Ca și când aș fi descoperit în mine două existențe: *una, cea mai importantă, care era ascunsă în adâncul meu, și cealaltă, partea exterioară a existenței mele, care avea neîndoiește o mai mică importanță.* Și, acum, pârghia de legătură care le unea a ars și s-a topit, și acestea două s-au despărțit. Pe una dintre existențe, cea mai tare, o simțeam intens, iar față de cealaltă, cea mai slabă, eram total nepăsător. Această parte slabă era trupul meu.

Pot spune că înainte cu câteva zile m-ar fi surprins descoperirea persoanei mele interioare, necunoscută până atunci, care însă o întrecea cu mult pe cealaltă jumătate exterioară și care, după părerea mea, era singura componentă a omului și căreia acum nu-i dădeam nici o atenție.

Această stare era foarte ciudată: *eram viu, și le vedeam, le auzeam, și le înțelegeam pe toate, și cu toate acestea nu vedeam și nu pricepeam nimic, stăpânit de această înstrăinare ce mă cuprinsese.*

IX.

Medicul m-a întrebat ceva. L-am auzit și am înțeles ce m-a întrebat dar nu i-am răspuns. Nu i-am răspuns deoarece pentru mine nu exista nici un motiv să vorbesc cu el. Acesta se îngrijea și se neliniștea pentru mine, însă pentru acea jumătate din mine căreia nu-i mai dădeam nici o importanță.

Dar dintr-o dată această jumătate m-a făcut să-i dau atenție! Și asta s-a întâmplat foarte brusc și într-un mod neobișnuit.

Am simțit deodată că o putere mă trage în jos. În primele minute simțeam ca și când aș fi avut atârinate greutăți de toate membrele corpului, iar mai târziu, această putere a crescut atât de mult încât cuvântul „*greutate*” nu poate exprima acea presiune pe care o simțeam. În acest caz funcționa o altă lege a atracției, cu putere de mii de ori mai mare decât cea obișnuită.

Mi se părea că fiecare membru al corpului meu, fiecare fir de păr, fiecare venă și fiecare celulă sunt atrase de o astfel de putere mare căreia nu puteai să i te împotrivești, așa cum un magnet foarte puternic atrage bucățile de fier.

Însă această senzație, cât era ea de mare, nu mă împiedica să cuget și să înțeleg tot. Îmi dădeam seama de ciudătenia acestei stări, aveam și simțul realității, adică știam că mă aflu întins în pat, că sunt într-o cameră de la etajul al doilea și că sub ea există o altă cameră. Dar totodată eram sigur că dacă mai jos existau nu una, ci zece camere, una peste alta, și acestea s-ar fi deschis ca să trec... . Încotro?

Jos, în adâncul pământului.

Da, în adâncul pământului. De aceea voiam să mă întind pe podea și m-am străduit să fac asta.

X.

„- *Își dă sufletul*”, l-am auzit pe doctor spunând.

Întrucât nu vorbeam și eram concentrat la mine însumi, privirea mea nu exprima nimic și era rece. Medicii credeau că mi-am pierdut simțurile și de aceea vorbeau deschis. Dar eu înțelegeam foarte bine tot ce spuneau.

„- *Își dă sufletul! Moarte - m-am gândit eu când am auzit ce spunea medicul. Într-adevăr, e posibil ca eu să mor? - spuneam în mine. Dar cum, de ce?*”
Nu puteam să-mi explic acest lucru.

Deodată mi-am adus aminte de părerile unor oameni de știință, pe care le citisem cândva, care cercetau dacă într-adevăr moartea e dureroasă. Am închis ochii și m-am concentrat la ceea ce se petrecea în mine.

Dureri trupești nu aveam și totuși sufeream și mă chinuiam. De ce, care era cauza durerii? Știam de ce boală mor. Nu cumva mă îneca boala și asta împiedica funcționarea normală a inimii mele și de aceea sufeream? Nu știu,

poate că pentru medici aceasta era cauza morții care se apropia. Dar asta nu mă preocupa. Lumea aceasta cu medicii și toți oamenii ei era de-acum străină pentru mine. Singurul lucru pe care-l simțeam era acea atracție puternică despre care am vorbit mai sus.

Simțeam că, în fiecare clipă, atracția aceasta devenea mai puternică și că, în curând, mă voi apropia și voi atinge acel magnet care mă atrage.

Știam că, îndată ce-l voi atinge, mă voi uni cu el și nici o putere lumească nu mă va putea despărți de acesta. Întreaga mea ființă se împotriva. Simțeam că nu e posibil să mă unesc pe de-a-ntregul cu el, că ceva o să rămână liber și acest ceva se străduia din toate puterile să se îndepărteze de acel centru de atracție. Tocmai această luptă care se dădea în mine îmi provoca dureri și mă chinuia.

XI.

Desigur, semnificația vorbei „*își dă sufletul*”, pe care am auzit-o din gura medicilor, îmi era cunoscută. Dar acum toate în mine se schimbaseră.

Dacă auzeam aceste cuvinte atunci când cei trei medici mă consultau, sigur m-aș fi speriat. De asemenea, e lucru sigur că, dacă în mine nu s-ar fi petrecut această schimbare ciudată și aș fi continuat să rămân în starea dinainte, aș fi tâlcuit diferit ceea ce se întâmpla acum cu mine. Acum însă, cuvintele medicului mi-au provocat o oarecare uimire, dar nu frică. Nu simțeam frica pe care oamenii o simt de obicei când se gândesc la moarte. Explicația stării în care mă aflam nu se potrivea deloc cu părerile pe care le aveam în viața dinainte.

„Asta este! Pământul mă trage în jos (m-am gândit) și acest lucru era acum limpede pentru mine. Nu mă trage însă pe mine, ci ceea ce mi-a dat pentru o perioadă de timp. Pământul îmi trage trupul sau trupul de unul singur vrea să meargă în pământ?”

Ceea ce mai înainte mi se părea foarte normal și sigur, adică faptul că după moarte mă voi descompune și voi deveni țărână, acum mi se părea illogic și contrar legilor naturii.

„Nu, nu voi pieri cu totul!”, am strigat tare și am încercat să scap de această putere care mă atrăgea, și deodată am înțeles că nu mai simt acea atracție.

Mi-am deschis ochii. În minte mi s-au întipărit cu deamănuntul tot ce am văzut în acea clipă.

Am văzut că stau singur în mijlocul camerei. În dreapta mea am văzut personalul spitalului care se adunase în jurul patului meu, formând un semicerc. Medicul șef stătea cu mâinile la spate și privea cu atenție ceva pe care eu nu puteam să văd pentru că ceilalți mă împiedicau. Lângă el stătea un medic bătrân, aplecat puțin în față, care ținea în mâini un tub cu oxigen și nu știa ce să-i facă, să-l scoată afară sau să-l lase în cameră, în cazul că va trebui. Un alt medic, tânăr, era aplecat și ținea ceva pe care nu puteam să-l văd căci umărul lui mă împiedica, am văzut doar un colț din perna mea.

Acest lucru mi s-a părut ciudat. Acolo unde stătea mulțimea aceasta de oameni era patul meu. Ce le atrăgea oare acum atenția, ce priveau cu toții, de vreme ce eu nu mai eram acolo, ci stăteam în mijlocul camerei?

M-am apropiat și m-am uitat acolo unde priveau toți acești oameni: *în locul acela, întins pe pat, mă aflam eu.*

XII.

Nu m-am speriat când mi-am văzut trupul întins pe pat, eram nedumerit însă, cum se poate întâmpla așa ceva! Simțeam că sunt în același timp și aici și acolo.

Mi-am privit corpul. Nu încăpea îndoială că acela eram eu, exact așa cum fusesem înainte.

Am vrut să-mi apuc mâna stângă cu cea dreaptă. Dar au lăsat una prin cealaltă. Am încercat să-mi apuc mijlocul cu mâinile și iarăși mâinile mi-au trecut prin corp, ca și când în locul lui ar fi fost un gol.

Acest fapt mi-a produs mare uimire. Voiam să mă ajute cineva să înțeleg ce se întâmplă. Am făcut doi-trei pași ca să-mi întind mâna și să-l ating pe doctor. Însă aveam senzația că pășesc oarecum ciudat; picioarele mele nu călcau pe podea. Cu toată străduința depusă, mâna mea nu a reușit să-l atingă pe medic. Îmi rămâneau doar 10-15 centimetri până să-l ating, totuși nu am reușit.

Am încercat să mă sprijin bine pe podea. Corpul mă asculta și cobora jos însă îmi era cu neputință să stau pe podea. Și în acest caz îmi rămânea o distanță foarte mică dar nu puteam în nici un chip să o ating.

Atunci mi-am adus aminte de o împrejurare. Cu câteva zile în urmă am văzut cum o infirmieră, ca să protejeze medicamentul meu, a băgat sticluța în care era păstrat într-o cană cu apă rece. Însă pentru că în cană era multă apă și pentru că sticluța era foarte ușoară, s-a ridicat imediat la suprafață. Infirmiera, pentru că nu a priceput ce se întâmplă, a încercat încă de două ori să introducă sticluța în cană. O ținea cu degetul însă îndată ce și-l ridica, sticluța revenea la suprafața apei.

Cam același lucru se întâmpla și cu mine în starea în care mă aflam. Acum pentru mine aerul era foarte dens.

XIII.

Dar la urma urmei ce se întâmplă?

L-am strigat pe doctor. Însă atmosfera din jurul meu era deja foarte diferită: *nu putea nici măcar să-mi transmită vocea*. Atunci am înțeles totala mea despărțire de mediul în care mă găseam, singurătatea mea ciudată, și m-a cuprins panica. Era cu adevărat groaznică această însingurare. Atunci când omul se pierde în pădure sau naufragiază în largul mării, sau e înconjurat de flăcări, sau se află în temniță, niciodată nu-și pierde speranța. Știe că poate fi auzit. Știe că, dacă cineva va auzi strigătele lui, îl va ajuta. Singurătatea lui va ține doar până în clipa când va vedea o făptură vie. Va intra gardianul în celula lui și îi va putea vorbi, îi va spune ce vrea și acela îl va înțelege.

Dar să vezi în jurul tău oameni, să îi auzi și să îi înțelegi ce spun, și totodată să știi că în nici un chip nu vor auzi glasul tău și că nu vei primi ajutor în caz de nevoie, de o asemenea singurătate și se ridică părul în cap și îți îngheață sângele în vene.

E preferabil să te găsești pe vreo insulă pustie decât să simți o astfel de singurătate. Acolo vei putea cel puțin să vorbești cu natura.

Mie numai această lipsă a posibilității de a vorbi cu lumea din jur, care nu e firească pentru om, îmi provoca o asemenea frică și senzație de neputință, pe care omul cred că în nici o altă împrejurare nu o poate simți și care este greu să fie descrisă în cuvinte.

Însă eu nu renunțam; încercam în diferite feluri să-i fac să mă bage în seamă, dar toate străduințele mele nu au dus la nici un rezultat și m-au condus la disperare totală. „*E posibil să nu mă vadă?*” mă gândeam disperat. M-am

apropiat iarăși și iarăși de oamenii care stăteau în jurul patului meu. Dar niciunul din ei nu s-a întors și nu m-a observat. Priveam nedumerit corpul meu și nu puteam pricepe de ce nu mă vedeau, eram la fel ca înainte. Însă când am încercat din nou să mă ating, mâna nu a întâlnit altceva decât aerul.

„*Nu sunt fantomă, am simțul deplin al realității, corpul meu este real, nu e o nălucă înșelătoare*”, mă gândeam și m-am privit iarăși, cu atenție. Nu încăpea îndoială că trupul meu era adevărat, căci vedeam clar și cele mai amănunțite părți ale lui. Înfățișarea exterioară rămăsese aceeași, însă probabil că însușirile i s-au schimbat; era imposibil să îl ating, iar acru din jur devenise foarte dens pentru corpul meu și nu-i îngăduia să aibă legătură cu lucrurile.

„*Trup duhovnicesc. Cred că așa se numește acesta, mi-a trecut prin minte. Însă (de) ce s-a întâmplat cu mine?*” mă întrebam, încercând să-mi aduc aminte de stări asemănătoare și schimbări ciudate petrecute oamenilor bolnavi...

„*Nu mai putem face nimic! Totul s-a terminat!*” a zis cu deznădejde în acea clipă unul dintre medici, plecând de lângă patul unde se afla celălalt trup al meu.

XIV.

Eram tare supărat din cauză că toți oamenii aceștia se preocupau de celălalt trup al meu, pe care eu nu-l simțeam deloc și care pentru mine nu mai exista, și nu băgau deloc în seamă acest corp prin care simțeam toate lucrurile și care se chinuia de frică și avea nevoie de ajutorul lor.

„*De ce nu mă caută? Oare ei chiar nu înțeleg că eu nu mă mai găsesc acolo?*” m-am gândit cu tristețe, și m-am apropiat de pat pentru a vedea acel trup al meu care atrăgea atenția atâtor oameni.

L-am privit și atunci, pentru prima oară m-am gândit că ceea ce mi s-a întâmplat, în limbajul oamenilor vii, se numește moarte! Gândul acesta mi-a venit în minte deoarece trupul care era întins pe pat arăta ca un cadavru: *era nemișcat, neînsuflețit, cu fața palidă ca ceara*. Buzele vinete se încrețiseră. Asta mi-a adus aminte de alte cadavre pe care le văzusem altădată în viața mea. La prima vedere poate părea ciudat că doar atunci când am văzut

trupul meu neînsuflețit, am înțeles exact ce mi s-a întâmplat. Și totuși dacă cercetăm cu grijă ceea ce simțeam în acele clipe, acest comportament al meu va fi înțeles.

În mintea noastră cuvântul „moarte” se leagă neapărat de dispariția și sfârșitul vieții. Deci cum e posibil să mă fi gândit că am murit când nici măcar pentru un minut nu mi-am pierdut cunoștința, când mă simțeam viu și aveam (*desigur*) și însușirea de a auzi, vedea, simți, de a mă mișca, de a gândi și vorbi. De ce dispariție poate fi vorba când mă vedeam pe mine foarte bine și totodată îmi dădeam seama de lipsa de logică a stării în care mă aflam? Nici chiar cuvintele medicului „*totul s-a terminat*” nu mi-au atras atenția, nici nu m-au făcut să pricep ce mi s-a întâmplat pentru că ceea ce s-a întâmplat nu corespundea deloc cu ideea pe care eu o aveam despre moarte.

Înstrăinarea de mediu și despărțirea personalității mele m-ar fi putut face să tâlcuiesc acest eveniment, dacă aș fi crezut că există suflet și dacă eram om credincios. Însă aceste condiții nu existau. Mă călăuzeau doar simțurile mele. Această senzație, că sunt viu, era atât de limpede, încât toate celelalte lucruri ciudate îmi provocau doar uimire. Nu eram în stare să fac legătura între ceea ce simțeam și ideea obișnuită a morții. Nu era posibil, fiind pe deplin conștient, să gândesc că nu exist.

Mai târziu, am auzit de multe ori de la oameni credincioși, care nu neagă existența sufletului și viața de după moarte, că sufletul omului imediat după ce se eliberează din trupul stricăcios, devine prea înțelept. Nimic nu mai e neînțeles ori ciudat în această nouă viață a lui, în noul lui mod de existență. Nu numai că se adaptează îndată la noile legi ale celeilalte lumi și la modul diferit de existență de acolo, dar toate acestea îi sunt atât de familiare, încât simte această trecere ca pe o întoarcere în patria lui adevărată și în starea lui firească. Această părere se bazează mai ales pe faptul că sufletul este duh și pentru duh nu pot exista limitele care există pentru trupul uman.

Din descrierea de mai sus cititorul vede că m-am mutat în aceasta lume nouă exact așa cum eram, așa cum am plecat din lumea veche, aproape cu aceleași însușiri, idei și cunoștințe pe care le aveam când trăiam pe pământ.

Când am vrut să-mi fac simțită prezența, am folosit mijloacele pe care le folosesc de obicei toți oamenii vii, adică i-am strigat pe ceilalți, m-am apropiat de ei, am încercat să-i ating ori

să-i împing. Când mi-am dat seama că trupul meu are însușiri noi, mi s-a părut ciudat. Prin urmare, regulile după care gândeam au rămas aceleași altfel nu mi s-ar fi părut ciudat ceea ce mi se întâmpla, și nu aș fi folosit mijloace obișnuite pentru a mă încredința că trupul meu există cu adevărat.

Și iarăși, când am înțeles că am murit, nu mi-am dat seama de schimbarea care mi s-a întâmplat, ci, fiind nedumerit, am numit trupul meu „*duhovnicesc*”; și, deodată, m-am gândit că trupul care li s-a dat primilor oameni creați după cădere, și despre care vorbește Biblia, este poate acest trup stricăcios care acum este întins pe pat și care, în scurt timp, se va preface în țărână.

Și acest lucru e normal. Desigur, sufletul este duh, dar duh care a fost plăsmuit pentru a trăi împreună cu trupul. Atunci cum e posibil ca trupul să fie pentru suflet închisoare și legătură, să-l ia prizonier și să-l oblige să trăiască într-un fel care îi este străin, prin firea lui?

Nu trupul este locuința cea mai potrivită pentru suflet. De aceea, când sufletul vine în lumea nouă, cum s-a petrecut cu mine acum, se găsește în etapa de dezvoltare și înaintare la care a ajuns trăind în trup. Și această viață în trup este firească pentru suflet.

Desigur, dacă omul s-ar cultiva duhovnicește în viața lui și ar avea voință duhovnicească, atunci, în lumea aceasta nouă, majoritatea lucrurilor ar fi pentru el familiare și mult mai bine înțelese decât de sufletul aceluși om care niciodată în viața lui nu a cercetat lumea cealaltă. Și pe când primul, când se va găsi acolo, va fi îndată în stare, să zicem, să citească mai lent și silabisind cuvintele, celălalt va trebui să înceapă de la alfabet, ca în cazul meu.

Îi va trebui destulă vreme pentru a-și da seama de ceea ce i se întâmplă și pentru a cunoaște țara în care se găsește și pe care niciodată înainte nu a vizitat-o cu cugetul.

Când mai târziu îmi aduceam aminte de starea în care mă aflam, vedeam că mintea mea funcționa atunci cu atâta putere și viteză încât mi se părea că nu-mi trebuia deloc timp pentru a mă gândi, a compara sau a-mi aminti ceva. Îndată ce îmi apărea ceva în față, memoria îmi traversa trecutul și găsea și scotea la suprafață chiar și cele mai mici cunoștințe pe care le aveam despre lucrul respectiv. Ceea ce cândva îmi producea nelămurire, acum îmi părea

limpede. Uneori poate recunoșteam și ceva care îmi era necunoscut, însă nu înainte tic a-l vedea cu ochii. În aceasta consta deosebirea însușirilor mele, desigur, în afară de cele ce existau ca rezultat al schimbării firii mele.

Continui acum descrierea acestei întâmplări nemaipomenite.

E incredibil! Însă dacă până acum această întâmplare vi se pare incredibilă, atunci continuarea povestirii va părea în ochii cititorului necredincios o poveste pe care nu are nici un rost s-o spunem. Da pentru cei ce vor să vadă altfel această povestire, însuși simplitatea și redarea sărăcăcioasă va fi o dovadă că este adevărată. Pentru că dacă aceasta ar fi fost fructul închipuirii mele, atunci aș fi putut scrie ceva mai înțelept și mai impresionant, întrucât aici se deschide un mare câmp de acțiune imaginației mele.

Ce mi s-a întâmplat deci în continuare? Medicii au ieșit din cameră, iar cei doi infirmieri stăteau în picioare și discutau despre amănuntele bolii și morții mele. Infirmiera mai în vârstă s-a întors către icoană, și-a făcut semnul crucii și a spus o rugăciune foarte obișnuită în astfel de împrejurări:

„- Fie ca sufletul lui să meargă în împărăția Cerurilor și să aibă odihna de veci”.

Imediat ce a spus aceste cuvinte, lângă mine au venit doi îngeri; pe unul l-am recunoscut era îngerul meu păzitor, dar pe celălalt nu l-am recunoscut¹.

M-au luat de mână și am pornit la drum, trecând direct prin pereții camerei.

XV.

Afară se însera și ninge ușor. Vedeam asta, dar nu simțeam frigul și, în general, nu simțeam diferența dintre înăuntru și afară. Evident, unele lucruri își pierduseră semnificația pentru corpul meu modificat. Am început repede să urcăm spre înălțimi. Cu cât urcam mai sus, cu atât mai mult spațiu se

¹ Nici până astăzi nu știu cine era acest al doilea înger. Am întrebat mulți preoți și monahi și odată am auzit de la un pelerin simplu că trebuie să ne rugăm și la „îngerul întâlnirii”. La întrebarea cine este acest înger al întâlnirii mi s-a răspuns scurt: „Este acela care va întâlni acolo sufletul tău”.

deschidea în fața ochilor mei. La urmă, acest spațiu a luat dimensiuni atât de mari încât m-a cuprins frica văzând cât de ne semnificativ eram eu în fața acestui pustiu nesfârșit.

Aici am observat noile însușiri ale vederii mele: mai întâi, pe când în jurul meu era întuneric absolut, eu vedeam totul clar, prin urmare ochii mei aveau însușirea de a vedea prin întuneric. Apoi puteam să cuprind cu vederea un spațiu foarte mare, lucru care nu l-aș fi putut reuși nicicând în viața mea pământească. Dar încă nu înțelesesem că am aceste însușiri. Ceea ce pricepeam e că spațiul era în realitate mult mai mare decât ce vedeam eu și că posibilitățile vederii mele erau limitate. Înțelegeam foarte bine acest lucru și când mi-a venit acest gând m-a apucat groaza.

Da, este foarte firesc pentru un om să se supraestimeze pe sine. Mi-am dat seama de micimea mea, că sunt o persoană neînsemnată, a cărei apariție sau dispariție va rămâne neobservată în această lume infinită. Însă în loc să găsesc o mângâiere, o siguranță în acest gând, mă temeam... că voi pierde, că lumea aceasta infinită mă va înghiți ca pe un fir neînsemnat de nisip. Acest fapt cred că este un răspuns bun la stăruințele unora care vorbesc despre legea universală a catastrofei, și totodată este și o dovadă semnificativă a autocunoașterii omului, care se crede pe sine nemuritor, veșnic și persoană nobilă!

XVI.

Percepția timpului s-a stins cu desăvârșire în mintea mea. Nu știu câtă vreme am urcat spre înălțimi. Deodată s-a auzit o gălăgie, și o mulțime de ființe înfiorătoare s-au apropiat iute de noi, țipând și râzând.

„*Sunt diavoli!*” am gândit. Am înțeles foarte repede acest lucru și m-a cuprins ceva ca o frică groaznică, care până atunci nu mi se mai întâmplase. Diavoli! îmi închipui că aș fi ironizat și aș fi râs dacă cineva, cu câteva zile sau chiar cu câteva ore mai înainte mi-ar fi spus că ar crede în existența lor, ori că i-a văzut pe diavoli cu ochii lui!

Ca un om educat din secolul al XIX-lea, prin denumirea „diavoli” înțelegeam înclinațiile rele și patimile omului. De aceea acest cuvânt nu era pentru mine un nume, ci un termen ce definește o noțiune abstractă. **Și**

deodată această „*noțiune abstractă*” a apărut în fața mea ca o persoană vie! Nici chiar astăzi nu pot să-mi explic cum și de ce atunci, îndată, fără nici o îndoială, i-am recunoscut că sunt diavoli. Sigur însă, acceptarea faptului că aceștia sunt diavoli era pentru mine ceva complet illogic, pentru că, dacă aș fi văzut o asemenea apariție într-un alt moment, aș fi zis fără șovăială că este o închipuire întrupată. Cu alte cuvinte, aș fi acceptat orice altceva, dar aș fi negat că sunt diavoli. Și nu i-aș fi numit așa deoarece, cum am spus, credeam că „*diavolul*” este un termen care denumește ceva ce nu poate fi văzut.

Însă atunci am înțeles imediat că sunt diavoli și acest lucru era pentru mine atât de evident, încât nu exista motiv să mă gândesc în vreun fel la asta. Ca și când aș fi întâlnit ceva pe care îl știam foarte bine de mai înainte. Și întrucât, după cum am spus, mintea mea lucra atunci foarte repede, înțeles îndată că fața oribilă a acestor ființe nu era fața lor adevărată, ci o mască urâtă pe care o purtau probabil cu scopul de a mă înfricoșa și mai mult. Atunci s-a trezit în mine rușinea. Am simțit rușine pentru mine și pentru ființa umană în general, că aceste creaturi folosesc aceste mijloace pe care noi le folosim pentru copii, pentru a-l înspăimânta pe om care se crede pe sine atât de important.

După ce ne-au înconjurat din toate părțile, diavolii strigau și le cereau îngerilor să mă predea lor. Se străduiau pe toate căile să mă smulgă din mâinile acestora, dar nu îndrăzneau să o facă. Din țipetele și urletele groaznice pe care le scoteau am deslușit câteva cuvinte și de câteva ori chiar fraze întregi.

„- *Este al nostru: L-a tăgăduit pe Dumnezeu*”, au strigat deodată toți într-un glas și în același timp s-au repezit asupra mea. Mi-a înghețat sângele în vene.

„- *E o minciună! Nu-i adevărat!*” am vrut să le răspund când mi-am revenit, însă aducerea-aminte mi-a înnodat limba. Într-un chip neînțeles mi-am amintit dintr-o dată o împrejurare neînsemnată care s-a petrecut foarte demult, în vremea tinereții mele, și pe care o uitasem definitiv.

XVII.

Mi-am adus aminte că în vremea când mai mergeam încă la școală, într-o zi ne-am adunat

acasă la un prieten de-al nostru și vorbind despre diferitele probleme școlare, am trecut la discutarea unor teme mai înalte. Discutam deseori între noi astfel de lucruri.

„- *In general, nu-mi plac ideile abstracte - a zis un prieten de-al meu - și în special, în acest caz. Pot crede într-o putere pe care știința nu o cunoaște până acum. Adică pot să accept existența ei chiar în cazul în care nu-i văd manifestările concrete, deoarece puterea aceasta poate fi foarte discretă, sau poate acționa împreună cu alte puteri și de aceea ne este greu să o vedem. Dar să cred în Dumnezeu ca într-o Ființă personală în timp ce nu văd nicăieri manifestările Lui, aceasta este o prostie pentru mine. Mi se spune: «crede!» Dar de ce trebuie să cred în Dumnezeu dacă, fără nici o diferență, pot crede că Dumnezeu nu există? Zic bine, nu-i așa? Nu cumva Acesta nu există? Tu ce zici?»* m-a întrebat el.

„- *Se poate să nu existe*”, am spus eu.

Acest răspuns al meu a fost o „*vorbă deșartă*”. Această pălăvrăgeală a prietenului meu nu mă putea face să mă îndoiesc de existența lui Dumnezeu. De altfel, l-am urmărit fără să fiu atent la ceea ce spunea. Și totuși, după cum s-a văzut, acest cuvânt deșert nu a fost uitat. Acum trebuia să mă dezvinovățesc și să îndepărtez această acuzație. Astfel s-au adevărit spusele Evangheliei: „*Pentru orice cuvânt deșert, pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecării*” (Matei 12, 36). Vom da socoteală pentru orice cuvânt fără folos pe care-l rostim îndemnați de vrăjmașul mântuirii noastre.

Aceasta era acuzația cea mai puternică pe care mi-o aduceau diavolii, cerând să fiu predat în mâinile lor. Această acuzație le-a dat noi puteri și curaj, și scoțând țipete sălbatice au început să se învârtă în jurul nostru, împiedicându-ne să ne continuăm drumul.

Atunci m-am gândit la rugăciune și am început să mă rog cerând ajutorul tuturor sfinților pe care îi știam și îmi veneau în minte în clipele acelea. Asta însă nu i-a speriat deloc pe diavoli. Eu, cel vrednic de plâns, care eram creștin numai cu numele, doar atunci, poate pentru prima oară, mi-am adus aminte de cea care se numește Apărătoarea neamului creștinesc.

Sufletul îmi era foarte cutremurat și de aceea rugăciunea mea către Maica Domnului a fost foarte fierbinte. Îndată ce am rostit numele ei ne-a acoperit o ceață albă care a înconjurat cu iuțea această mulțime oribilă de diavoli și,

peste puțin timp, a ascuns-o pe de-a-ntregul de ochii mei. Însă timp îndelungat am auzit țipetele și urletele lor. Dar pentru că vocile deveneau din ce în ce mai slabe, am înțeles că diavolii rămâneau în urmă.

XVIII.

Eram stăpânit de frică și nu știu dacă am continuat sau nu mersul spre înălțimi în toată această vreme, din clipa când diavolii s-au apropiat de noi și până ce ne-au lăsat. Am înțeles că înaintăm spre înălțimi doar atunci când în fața mea s-a întins iarăși spațiul infinit.

Peste puțin timp am văzut deasupra mea o lumină puternică: era ca lumina soarelui nostru, dar mult mai intensă. Era împărăția luminii.

„Da, este cu adevărat o împărăție în care lumina stăpânește nestingherită, căci această lumină nu produce umbră”, mă gândeam sau mai bine spus, simțeam într-un mod inexplicabil ceea ce până acum nu mai văzusem. *„Dar cum poate exista lumină fără umbră?”*, mi-a apărut imediat în minte această nedumerire, dovedind că încă mai gândeam după regulile lumii pământești.

Dintr-o dată am intrat cu mare viteză în această regiune a luminii, care propriu-zis mă orbea. Mi-am închis ochii și mi i-am acoperit cu mâinile. Dar asta nu m-a ajutat deloc deoarece lumina trecea prin mâinile mele.

„Vai, Dumnezeu meu, ce este această lumină? Mă orbește. Nu văd nimic, ca în întuneric, nu văd nimic”, am țipat eu, uitând că acum pot vedea în întuneric.

Când ochii mi s-au întunecat, m-a cuprins o și mai mare frică. Desigur, era firesc să mă tem, căci mă aflam într-o lume necunoscută. *„Ce mă așteaptă - m-am gândit - când voi ieși din această lumină? Există undeva vreun sfârșit?”*.

Atunci s-a întâmplat ceva la care nu mă așteptam. O voce maiestoașă și sublimă s-a auzit de sus. Cu statornicie neclintită și fără mânie, această voce a spus: „Nu e pregătit!”.

Și apoi... apoi mersul nostru spre înălțimi a încetat și am început să coborâm cu repeziciune. Însă înainte de a ieși din aceste sfere mi-a fost dat să cunosc un alt fenomen minunat, îndată ce s-au auzit cuvintele de mai sus, întregul univers, toate creaturile au răspuns încuviințând această hotărâre. Un glas

format din milioane de voci a răsunat în aer și a repetat cuvintele acelea într-un limbaj pe care urechea nu-l poate descifra, dar pe care inima și mintea omului îl înțeleg, exprimându-și deplina încuviințare a acestei hotărâri. Există o asemenea armonie în această unire a voințelor și în armonia aceasta era o bucurie așa de minunată și nespusă, încât bucuriile noastre pământești sunt neînsemnate în fața acesteia. Această voce a răsunat ca un acord neasemuit și sufletul meu răspunzând bucuriei înflăcărate, voia să se unească cu această minunată armonie universală.

XIX.

Nu am înțeles rostul adevărat al cuvintelor aceluia că trebuie să mă întorc din nou pe pământ și să trăiesc ca și până atunci. Credeam că mă vor duce în alt loc. O senzație de revoltă s-a trezit în mine când în fața mea au început să apară la început nedeslușite, ca și când ar fi fost învăluite în ceață, apoi foarte clare, orașul și străzile cunoscute.

Iată și clădirea orașului, pe care o țineam minte foarte bine. Ca și mai înainte, m-au trecut prin ziduri și uși încuiate și m-au dus într-o cameră care îmi era total necunoscută. În camera aceasta se găseau câteva mese vopsite într-o culoare închisă. Pe una din mese, m-am văzut pe mine, adică trupul meu neînsuflețit, acoperit cu un cearceaf alb.

Alături stătea un bătrân cu părul alb, îmbrăcat în veston negru, care ținea în mână o lumânare și citea Psaltirea. În cealaltă parte a camerei, pe o bancă neagră, lângă perete, stătea sora mea, pe care, evident, o înștiințaseră de moartea mea și deja venise. Lângă ea era soțul ei care îi șoptea ceva la ureche.

- *Ai auzit care este voia lui Dumnezeu?* mi-a spus îngerul păzitor, care până în clipa aceea tăcuse. M-a dus lângă masă și după ce mi-a arătat cu mâna trupul meu mort, mi-a spus: *„Mergi și te pregătește!”*. Imediat după aceea cei doi îngeri s-au făcut nevăzuți.

XX.

Îmi amintesc foarte bine ce s-a întâmplat după aceea. La început am simțit ca și când ceva m-ar fi apăsător. Apoi am simțit că mi-e frig. Faptul că am început din nou să simt aceste

lucruri m-a făcut să-mi aduc aminte de viața mea dinainte și asta mi-a provocat o adâncă tristețe. M-am simțit ca și când aș fi pierdut o comoară de preț (*vreau să specific aici că acest simțământ nu m-a părăsit deloc în următorii ani ai vieții mele*).

Nu aveam nici cea mai mică dorință de a mă întoarce în viața dinainte, cu toate că nu avusesem până atunci mari neazuri sau suferințe. Însă această viață nu mai avea pentru mine nici un interes.

Ai văzut vreodată, iubite cititorule, o fotografie care timp îndelungat s-a aflat într-un spațiu umed? Din cauza umezelii, culorile se schimbă și fotografia care era curată și frumoasă devine o bucată de hârtie fără culoare. La fel și viața mea. Aceasta și-a pierdut pentru mine culoarea și interesul. Chiar și astăzi așa văd lucrurile.

Nu știu de ce, dar așa am simțit de la început. Tot ce pot spune este că viața nu mai avea nici o importanță pentru mine. O vedeam, de pildă, pe sora mea și știam că nu pot vorbi cu ea, acest lucru însă nu mă supăra deloc. Îmi era de ajuns că o văd și că știu totul despre ea. Nu mai voiam, ca înainte, să-mi fac văzută prezența. De altfel, exista altceva care mă preocupa mai mult. Presiunea pe care începusem să o simt mă chinuia din ce în ce mai tare. Mă simțeam ca și când aș fi fost strâns într-o menghină uriașă. Cu fiecare clipă ce trecea, această senzație devenea din ce în ce mai intensă. Nu am rămas nepăsător, ci am încercat să fac ceva. Nu pot descrie exact eforturile mele: poate că mă străduiam din toate puterile să scap de această strânsoare sau, știind că așa ceva e imposibil, încercam să înving senzația dezgustătoare pe care mi-o producea. Îmi amintesc doar că am fost înghesuit din ce în ce mai mult până când într-un sfârșit mi-am pierdut cunoștința.

XXI.

Când mi-am revenit mă aflu în patul meu. Mi-am deschis ochii și i-am văzut în jurul meu pe oamenii care mă priveau cu mare atenție și curiozitate. Lângă mine, pe un scaun, stătea medicul șef al spitalului, care se străduia să arate celorlalți seriozitatea lui obișnuită. Încerca să spună că ceea ce mi s-a întâmplat e ceva obișnuit și că nu există nimic ciudat în toate acestea. Însă în ochi i se citea o mare nedumerire. Celălalt medic m-a pironit de-a binelea cu privirea lui.

La picioarele mele, îmbrăcată în negru, tulburată și cu fața palidă, stătea sora mea. Lângă ea, era soțul său. În spatele surorii mele stătea infirmiera, a cărei față era mai senină decât a tuturor celorlalți. În spatele ei se afla un infirmier tânăr. Frica îi era zugrăvită pe chip.

Când mi-am revenit, mai întâi de toate am salutat-o pe sora mea. Aceasta s-a apropiat repede de mine, m-a îmbrățișat și a început să plângă:

„- *Ce ne-ai făcut?*” a zis medicul cel tânăr care, la fel ca toți tinerii, se grăbea să împărtășească cu ceilalți ceea ce simțea. „*N-aveți idee ce vi s-a întâmplat!*”

„- *Ba da, dimpotrivă, țin foarte bine minte tot ce s-a petrecut cu mine*”, i-am răspuns.

„- *Cum? Vreți să spuneți că nu v-ați pierdut cunoștința?*”

„- *Se pare că nu*” .

„- *Asta mi se pare curios - mi-a răspuns el și l-a privit pe medicul șef. E curios pentru că trupul dumneavoastră nu mai părea viu. Cum poate cineva într-o astfel de stare să-și păstreze cunoștința?*”

„- *După cum se pare, se poate, pentru că eu am văzut și am simțit tot ce mi s-a întâmplat*” .

„- *De văzut, sigur nu ați putut vedea, dar să auziți, să simțiți... Vreți să spuneți că ați auzit și ați înțeles tot? Nu cumva țineți minte și când v-a spălat trupul și l-a îmbrăcat?*”

„- *Nu, nu-mi amintesc pentru că nu-mi simțeam trupul*” .

„- *Cum e posibil acest lucru? Susțineți că vă amintiți tot și în același timp ziceți că nu vă simțeați trupul?*”

„- *Am spus doar că nu-mi simțeam trupul*” - am răspuns.

Și întrucât mă găsesc încă sub influența evenimentului care mi s-a întâmplat, am crezut că asta e de ajuns pentru a înțelege ce voiam să spun.

„- *Adică?*” a continuat medicul, văzând că m-am oprit.

Nu am știut ce să-i spun. Nu puteam înțelege ce altceva vrea de la mine, totul mi se părea limpede. Am repetat:

„- *V-am spus doar că nu simțeam trupul și ceea ce are legătură cu el, dar trupul meu nu e tot sinele meu. Sinele meu nu era doar în trup, atunci când*

mă găseam fără suflare. Cealaltă existență a mea continua să lucreze normal!" - le-am spus.

Credeam că această schismă, sau mai bine zis, această despărțitură a existenței mele, care pentru mine era un fapt clar, putea să fie pricepută și de acei oameni cu care vorbeam.

Se vede că nu mă întorsesem încă la starea dinainte, încă nu gândeam ca oamenii de pe pământ. Și când vorbeam despre ceea ce cunoscusem din experiență, nu mi-am dat scama că pentru oameni, care nu au trăit ceea ce am trăit eu și care negau existența sufletului, cuvintele mele puteau să fie socotite ca un afect de om bolnav.

XXII.

Medicul cel tânăr voia să mă întrebe și alte lucruri dar medicul șef l-a rugat să nu mă obosească mai mult. Nu știu dacă a făcut-o pentru că într-adevăr aveam nevoie de odihnă sau pentru că din cele ce spuseseam trăsese concluzia că mintea mă nu-mi funcționa normal.

M-au controlat și s-au încredințat că organismul meu funcționează foarte bine. M-au ascultat și nu au găsit nici urmă de pneumonie în plămâni mei. Mi-au dat să beau puțină zeamă și apoi au plecat cu toții din cameră. Doar sora mea a mai rămas puțin cu mine.

Aproape toți cei din jurul meu, deoarece credeau că discuțiile despre această întâmplare îmi provocau gânduri neplăcute (*aș fi putut, de pildă, să mă gândesc că era posibil să mă îngroape de viu*), au evitat să vorbească cu mine despre această problemă. Singura excepție era medicul cel tânăr.

Pe acesta îl interesa să afle mai multe despre ceea ce mi s-a petrecut. În fiecare zi și desigur, de multe ori pe zi, venea în camera mea să vadă, zicea el, cum evoluează sănătatea mea. Uneori îmi puneă întrebări abstracte. De cele mai multe ori mă vizita singur, dar de câteva ori a adus cu el și un prieten, student, pentru a vedea și acela un om care a înviat din morți.

După trei zile sau patru zile, văzând că m-am însănătoșit destul de mult sau poate pentru că își pierduse răbdarea, a venit seara în camera mea și am început o discuție îndelungată.

Mi-a măsurat pulsul și mi-a zis.

„- Ciudat lucru. În toate aceste zile pulsul dumneavoastră e stabil, nici slab, nici febril. Însă nu știți ce vi s-a întâmplat atunci! O minune, altfel nu pot să o explic!”

Îmi recăpătasesm puterile și înțelegeam că ceea ce mi se întâmplase era lucru neobișnuit. Pricepeam bine că numai eu cunosc toate câte mi s-au petrecut și că minunile despre care vorbea medicul sunt doar manifestările exterioare ale evenimentului întâmplat și care, din punct de vedere al științei medicale, sunt supranaturale. L-am întrebat:

„- Și când s-au întâmplat aceste minuni? Înainte de a reveni la viață?”

„- Da, înainte de a vă reveni. Nu vorbesc de mine, eu nu am mare experiență, pentru prima oară în viață întâlnesc un caz în care bolnavul cade în moarte clinică. Însă niciunul dintre medicii bătrâni nu mă cred când le povestesc situația dumneavoastră” .

„- Și ce s-a întâmplat exact de v-a uimit atât de mult?”

„- Cred că știți, dar chiar dacă nu știți, puteți înțelege și singur, că în cazul morții clinice organismul omului funcționează foarte încet: pulsul îi este slab, respirația neobservată, iar inima aproape că nu se aude. Dar cu dumneavoastră, înainte de a vă reveni, s-a petrecut ceva diferit: plămâni au început să lucreze ca două mari compresoare, inima bătea ca un ciocan. Nu pot să descriu asta, trebuia să vedeți. Erați ca un vulcan în erupție, pe mine m-a apucat groaza, această scenă era foarte înfiorătoare. Îmi părea că peste puțin n-o să mai rămână nimic din trupul dumneavoastră, nici un organism uman nu poate îndura asta” .

„Atunci nu e deloc ciudat că înainte de a reveni la viață mi-am pierdut cunoștința” , m-am gândit.

Înainte de a auzi povestirea medicului eram nelămurit și nu știam cum să explic de ce, în clipa când am plecat și viața s-a stins încet-încet în mine nu mi-am pierdut nici un moment cunoștința și, din contră, când am revenit la viață, n-am mai știut de mine. Acum însă am înțeles: și în clipa morții simțeam acea strânsură de care am scăpat ieșind din trupul care o provoca. Sufletul singur, fără trup, e cu neputință să leșine. Pe când în ceasul când am revenit la viață a trebuit să îmbrac din nou acest trup al meu care se supune legilor firii și leșină.

XXIII.

Între timp medicul a continuat:

„- *Și asta, atenție, după treizeci și ceva de ore de moarte clinică! Puterea cu care funcționa organismul dumneavoastră, o puteți înțelege din faptul că, înainte de a reveni la viață, toate membrele corpului vă erau înghețate și după un sfert de oră sau douăzeci de minute le-ați putut mișca și după încă o oră vi s-au încălzit și degetele. Asta e minune! Când o spun celorlalți nu vor să mă creadă*” .

„- *Știți de ce s-a întâmplat această minune, doctore?*”

„- *De ce?*”

„- *Voi, medicii, când spuneți moarte clinică, vă gândiți la ceva ce se aseamănă cu leșinul?*”

„- *Da, dar la un grad mai înalt...*”

„- *Atunci, în cazul meu, nu putem vorbi de moarte clinică*” .

„- *Și ce a fost aceasta, dacă nu moarte clinică?*”

„- *Am murit cu adevărat și apoi am înviat. Dacă era vorba doar de o slăbire a puterilor organismului, atunci nu ar fi existat o asemenea «erupție» în momentul când am revenit la viață. **Dar întrucât trupul meu trebuia să se pregătească urgent pentru primirea sufletului, de aceea toate organele lui au prins să funcționeze «peste program»***” .

La început medicul mă asculta cu atenție dar mai apoi pe față i-a apărut indiferența:

„- *Acum glumiți. Desigur, pentru noi, medicii, acest caz este de mare importanță*” .

„- *Adevărat vă spun, nu glumesc. Cred fără șovăire în toate acestea și aș vrea să credeți și dumneavoastră. Credeți cel puțin pentru a putea cerceta serios acest caz nemaiîntâlnit, îmi spuneți că nu am putut vedea nimic, dar vreți să vă descriu morga în care nu am intrat niciodată în viață? Vreți să vă spun unde stătea fiecare dintre voi în clipa în care muream și ce ați făcut după moartea mea?*”

Medicul a fost foarte interesat să afle despre acestea. Când i le-am povestit pe toate și i-am redat cu de-amănuntul toată împrejurarea, doar atât a putut să zică:

„- *Foarte ciudat! Poate ați avut vedenii...*”

„- *Doctore, aceste două lucruri nu se potrivesc între ele: să fiu înghețat ca un pește congelat și totodată să am vedenii!*” Dar cea mai mare uimire i-a provocat-o povestirea mea despre

starea în care mă găseam în primele momente după plecarea sufletului din trup. Că vedeam cum se îngrijesc de trupul meu, care pentru mine era o haină nefolositoare. Că mă străduiam să ating ori să împing pe cineva ca să fiu băgat în seamă. Că aerul, care dintr-o dată devenise foarte dens pentru mine, nu mă lăsa să am legătură cu lucrurile din jurul meu.

Medicul asculta cu gura căscată tot ce-i spuneam și mă privea cu uimire. Îndată ce am terminat, m-a salutat și a plecat. Probabil s-a dus să împărtășească și altora ceea ce aflase.

XXIV.

Cred că i-a spus și medicului șef pentru că acesta, când m-a vizitat în ziua următoare ca să mă consulte, mi-a zis:

„- *Ați avut halucinații în timpul morții clinice. Încercați să le uitați, altfel...*”

„- *Altfel voi înnebuni?*” - i-am zis.

„- *Nu, asta e exagerat. Însă vă pot provoca manie*”.

„- *Spuneți-mi, doctore, poate avea cineva halucinații când se află în moarte clinică?*”

„- *De ce întrebați? O știți mai bine ca mine*” .

„- *Doar cazul meu nu vă poate convinge. Aș vrea să știu ce spune medicina despre asta*” .

„- *Încă nu putem neglija cazul dumneavoastră. Asta e lucru sigur. Dar nici nu putem spune că în toate cazurile e vorba de moarte clinică, deoarece în felul acesta închidem ușile cercetării, ceea ce de multe ori conduce la o diagnosticare greșită. În cazul dumneavoastră lucrările sunt clare. V-ați aflat în moarte clinică - aici nu încapе îndoială. Prin urmare halucinațiile pe care le-ați avut se întâmplă în astfel de împrejurări*” .

„- *Doctore, în cazul pneumoniei, există condiții de intrare în moarte clinică?*”

„- *Medicina nu ne spune exact ce condiții sunt necesare. Există chiar cazuri în care oamenii au pățit asta fără să fi avut vreo boală*” .

„- *Poate însă pneumonia să se vindece singură în timpul morții clinice, când inima nu funcționează și prin urmare nimic nu împiedică boala să se agraveze?*”

„- *De vreme ce vi s-a întâmplat asta, înseamnă că se poate. Dar credeți-mă, pneumonia s-a vindecat după ce ați ieșit din moartea clinică*” .

„- *În câteva minute?*”

„- Nu în câteva minute... Dar poate că și în câteva minute. **Așa cum lucrau atunci inima și plămâniile dumneavoastră, cu acea putere ar fi putut să spargă și gheața de pe râul Volga, nu numai să vindece la iuțea orice boală. După cum vedeți, se poate**” .

„- Așadar cazul meu nu are nimic ciudat și este un lucru obișnuit?”

„- Nu, pentru că cel puțin... e un fenomen foarte rar” .

„- Rar? Nu cumva e mai bine să spunem că ceea ce mi s-a întâmplat e imposibil să se petreacă în mod firesc?”

„- De ce e imposibil, de vreme ce dumneavoastră vi s-a întâmplat?”

„- Prin urmare, pneumonia se poate vindeca singură, chiar și atunci când organismul nu funcționează. Inima și plămâniile a căror funcționare e împiedicată de boală, pot, dacă vor, să lucreze foarte bine! Atunci n-a existat nici un motiv să mor de pneumonie! Și spuneți-mi, doctore, cum se poate trezi omul din moartea clinică provocată de pneumonie? Cum poate adică să scape în același timp din aceste două mari primejdii?”

Pe fața medicului a apărut un zâmbet ironic.

„- Vedeți? V-am prevenit în legătură cu mania, a zis. Vreți să spuneți că în cazul dumneavoastră nu a fost moarte clinică și îmi puneți întrebări cu scopul...”

„Cu scopul, am gândit eu, de a înțelege care dintre noi suferă de manie: eu, care vreau să cercetez științific starea în care m-am aflat ori tu, care vrei să o vezi așa cum o vede «știința» căreia îi slujești, cu toate dovezile clare care mărturisesc contrariul” .

Însă cu glas tare am spus:

„- Vă pun întrebări cu scopul de a vă arăta că nu pot să zic că a venit iarna, când afară e primăvară, când în jurul meu înfloresc pomii și că nu va ninge din cauză că știința consideră că iarna trebuie să ningă. Îmi aduc bine aminte că odată a nins pe 12 mai, când pomii din grădina tatălui meu înfloriseră” .

Se pare că acest răspuns l-a făcut pe medic să înțeleagă că întârziase și că eu eram deja stăpânit de „manie” . Nu mi-a mai spus nici un cuvânt și, la rândul meu, nu l-am mai întrebat nimic.

XXV.

Am istorisit aici discuția cu medicul șef pentru ca cititorul să nu mă acuze de superficialitate.

Să nu zică, adică, că nu am încercat să cercetez imediat științific întâmplarea prin care am trecut, mai ales că aceasta s-a petrecut în condiții atât de curioase. Adică în prezența celor doi medici și a personalului spitalului, care au fost martori ai acestui eveniment! Cititorul își poate da seama ce rezultate ar fi adus această „cercetare științifică a mea” . Ce aș fi putut oare să aflu de la asemenea oameni de știință? Existau multe lucruri pe care voiam să le înțeleg. Voiam să aflu amănunțit dacă există vreo probabilitate cât de mică pentru ca pneumonia să dispară atunci când inima nu lucra, circulația sângelui se oprise, și corpul îmi era înghețat. Nu am crezut în povestea că boala a dispărut în câteva minute, după ce mi-am revenit, căci cum se poate explica în acest caz faptul că inima și plămâniile mei, care erau împiedicați de pneumonie să funcționeze, acționau cu atâta putere?

Nu i-am mai deranjat pe medici cu întrebările mele deoarece oricum nu credeam că răspunsurile pe care mi le-ar fi dat ar fi fost adevărate și nepărtinitoare.

Am încercat și mai târziu să continui cercetarea mea dar rezultatul a fost aproape același. Pretutindeni întâlneam neinteres pentru cercetare liberă, mentalitate de serviciu și teama oamenilor de a ieși din limitele ce le sunt impuse de știință.

Știința... Am fost dezamăgit de știință! Când îi întrebam pe oamenii de știință dacă există probabilitatea ca cel care a intrat în moarte clinică din cauza pneumoniei plămânilor să-și revină, îmi răspundeau negativ. Același răspuns negativ primeam și când întrebam dacă e posibil ca un om intrat în moarte clinică să-și revină sau dacă e posibil să intre în moarte clinică când toți medicii cad de acord că rezultatul bolii lui va fi moartea definitivă. Și dacă înaintam mai mult și puneam și alte întrebări, răspunsurile deveneau din ce în ce mai nesigure. Și dacă spuneam că toate acestea mi s-au întâmplat mie, „oamenii de știință” ziceau îndată: „Dacă aceasta vi s-a întâmplat dumneavoastră, atunci...” etc. Și nici urmă de nedumerire sau mirare, lucru ce arată că omul nu crede deloc în cele ce a spus cu un sfert de oră înainte...

La urmă, am încercat să adun singur informații în legătură cu această temă. Am făcut asta deoarece:

1. Am căutat să aflu ce este moartea clinică. Este un somn adânc, este leșin, adică o stare în care viața se stinge din om, dar nu îl părăsește definitiv. Nu cumva ideea pe care o are știința despre asta e greșită și fiecărui om care intră în moarte clinică i se întâmplă ce mi s-a întâmplat mie?
2. Deoarece știam că unii nu mă vor crede (*însă necredința lor este total illogică și neîntemeiată, pentru că științific nu se poate dovedi că acest lucru e imposibil să se întâmple*), m-am străduit să găsesc dovezi în diferitele studii care se ocupau cu această problemă.

XXVI.

La ce rezultate a ajuns cercetarea mea? Ce a fost acel lucru care mi s-a întâmplat? Exact ceea ce am scris mai sus, adică sufletul meu a plecat din trup pentru o perioadă de timp și apoi, la porunca lui Dumnezeu, s-a întors. Acest fapt poate fi văzut în mod diferit de fiecare dintre noi: unul îl poate considera imposibil, iar altul poate spune că e firesc. Aceasta depinde de temperamentul și concepția despre lume a fiecăruia. Pentru cei care nu cred în existența sufletului, nu are rost nici măcar să se gândească la așa ceva. Ce suflet poate pleca din trup, dacă nu există suflet? **Aș vrea însă ca asemenea oameni să observe următorul lucru: în om există ceva care poate să vadă, să audă, să trăiască, adică să lucreze și atunci când trupul lui se află întins pe masă, fără suflare și fără simțiri.**

Pentru cei care cred că omul nu e format doar din elemente materiale, ci în afară de acestea există în el și o putere care lucrează independent, pentru aceștia întâmplarea pe care am povestit-o nu va părea ciudată. Să credem în existența sufletului este, după părerea mea, foarte logic. Cu adevărat, dacă puterea care dă viață și însuflețește trupul nostru este produsul funcționării lui, atunci moartea nu are rost. De ce oare să existe bătrânețea și moartea, dacă organismul nostru poate lua fără încetare din mediu toate substanțele necesare pentru a se reînnoi?

Am povestit întâmplarea mea multor preoți și ierarhi, între ei erau și oameni foarte învățați.

Toți, fără nici o excepție, mi-au răspuns că împrejurarea prin care am trecut nu e deloc imposibilă. Multe astfel de cazuri sunt descrise în Vechiul și Noul Testament, încă și în viețile sfinților. Preaînțeleptul Dumnezeu îngăduie cu scopuri bune astfel de răpiri ale sufletului, și le dă oamenilor să vadă, după măsura puterilor lor, cealaltă lume, lumea în care vom ajunge cu toții într-un final. După părerea mea, în unele cazuri, scopul acestor dezvăluiri devine evident imediat. Însă există și cazuri în care acesta rămâne ascuns și dezvăluirea poate părea nejustificată, și abia după multă vreme va fi înțeles rostul ei.

În cărțile pe care le-am citit pe această temă am găsit o împrejurare în care o astfel de răpire a sufletului în cealaltă lume a avut o importanță definitivă abia pentru strănepotul femeii căreia i s-a întâmplat aceasta. Omul acela voia să se sinucidă și nimic nu îl putea opri. Însă când a auzit ce i s-a întâmplat străbunicii și-a schimbat hotărârea. Probabil că exista necesitatea unei astfel de cunoașteri prin experiență a lumii celeilalte, dar nimeni din familia aceasta, în afară de străbunica tânărului, nu avea posibilitatea să i-o arate. De aceea timpul care a trecut de la dezvăluire și până la apariția rostului ei a fost foarte îndelungat.

Aceasta este partea religioasă a problemei. Să trecem acum și să vedem evenimentul din alt unghi. Aici am descoperit multe lucruri care întăresc credința mea și nimic nu ar putea-o zdruncina.

XXVII.

Mai întâi de toate trebuie să spun că din cărțile pe care le-am citit am aflat că e imposibil ca cineva să aibă halucinații în timp ce se găsește în moarte clinică. Când omul intră în moarte clinică, de obicei nu aude și nu simte nimic ori aude ceea ce se întâmplă cu adevărat în jurul lui. Și e greșit ca această stare să se numească moarte clinică.

Această stare seamănă mai mult cu paralizia sau cu letargia. Paralizia asta poate avea grade diferite și în cazul când este puternică, paralizează tot organismul. Atunci nu se mai poate vorbi de vise sau închipuiri pentru că împreună cu celelalte organe paralizează și creierul.

Dacă această letargie nu este foarte adâncă, atunci bolnavul are simțurile treze și simte și înțelege tot. Minte lui lucrează ca și mintea unui om sănătos. Așadar, dacă cineva pățește asta, cugetul nu i se întunecă precum în cazul somnului sau leșinului.

O dovadă bună că cele trăite de un om trecut prin situația mea sunt adevărate, și nu sunt halucinații și închipuiri, este convingerea lui că cele ce i s-au întâmplat au fost reale, și urmările profunde produse de acestea. Însă această dovadă poate fi considerată serioasă doar de oamenii cu cuget sănătos și nu de „oamenii de știință”. Cred că fiecare dintre noi a avut experiența vreunui vis, vreunei halucinații sau închipuiri și știe cât timp rămân acestea în memorie. De obicei se destramă imediat după ce ne trezim, când e vorba de vis, sau după trecerea momentului de criză al bolii, când e vorba de halucinație ori închipuire. Îndată ce omul își revine în simțiri, se eliberează de influența lor și înțelege că cele văzute au fost închipuiri. Am cunoscut un om care, după ce a trecut de momentul crizei și și-a revenit, le povestea celorlalți zâmbind despre închipuirile groaznice pe care le-a avut. Cu toate că era încă slăbit, vedea starea din care abia ieșise cu ochii unui om sănătos, și halucinațiile pe care le avusese nu îi provocau spaimă. Altfel a fost starea în care m-am aflat eu. Niciodată după aceea nu m-am îndoit că toate cele pe care le-am văzut și le-am trăit, din clipa în care sufletul meu a plecat din trup și până când mi-am revenit la morgă, au fost adevărate și reale, ca și viața mea de până acum. Unii oameni au încercat în multe feluri să mă facă să nu cred în acestea. Uneori aceste încercări ale lor îmi păreau foarte caraghioase. E posibil să convingem un om să nu creadă în cele ce în memoria lui sunt atât de vii ca și când le-ar fi trăit ieri? Încercați să-l convingeți că ieri a dormit toată ziua și a visat, când el este sigur că ieri, ca în fiecare zi, și-a băut ceaiul, a mâncat, s-a dus la lucru și i-a văzut pe prietenii săi.

În astfel de cazuri eu nu sunt vreo excepție. Citiți povestirile despre împrejurări asemănătoare și veți vedea că asemenea dezvăluiri ale lumii celeilalte erau uneori cunoscute de un singur om. Atunci i se interzicea să istorisească întâmplarea vreunui alt om. Și acesta, oricât de simplu și palavragiu ar fi fost, respecta cu îndârjire porunca și nu spunea taina lui nici măcar rudelor. Nu le descoperea ceea ce îi fusese încredințat doar

lui, chiar dacă treceau zece sau douăzeci de ani. Din asta devine evident cât de sfântă și de necălcă era pentru el porunca și, prin urmare, întâmplarea pe care o trăise era adevărată și nu era rodul închipuirii lui.

Se știe că după asemenea dezvăluiri, chiar și ateii devin credincioși și rămân așa toată viața lor.

Ce lucru ciudat mai e și acesta! Cum poate un om sănătos ca mine să se afle toată viața sub influența unui vis înfricoșător sau a unei halucinații? Și mai mult: **cum putea această halucinație să schimbe viața și gândirea mea, când chiar și cele mai îngrozitoare evenimente au fost neputincioase pentru a produce o astfel de schimbare?**

Așadar această schimbare nu se datorează letargiei ori halucinației, ci unei întâmplări adevărate. Să ținem seama și de tendința oamenilor în general, de a uita de evenimentele neplăcute, de pierderea rudelor etc., de unde și zicala: „*timpul le vindecă pe toate*”. Și atunci faptul că această întâmplare s-a păstrat vie în mintea mea nu este o dovadă că am trecut acel hotar care desparte cele două lumi, dincolo de care nu există timp și uitare, și care în limbajul nostru se numește „moarte”?

XXVIII.

Toate aceste lucruri care mi s-au întâmplat sunt neobișnuite și nu știu dacă trebuie să mai repet. **Unde a dispărut pneumonia care era atât de puternică încât mi-a provocat scăderea temperaturii, mi-a umplut plămâinii și nu mi-a îngăduit să elimin lichidul care mi se adunase în piept? Cum a putut să se dizolve atunci când sângele meu era înghețat? De ce plămâinii și inima mea, imediat după ce mi-am revenit, au început să funcționeze cu atâta putere, dacă boala încă nu dispăruse?** E foarte greu pentru mine să cred că în asemenea condiții aș fi putut să mă întorc în viață într-un mod firesc. Sunt foarte rare cazurile în care bolnavii se vindecă de o asemenea boală, chiar când se găsesc în împrejurări mai avantajoase decât a mea. În ce împrejurări m-am aflat eu? Medicii m-au lăsat, trupul mi-a fost spălat și pus pe o masă de morgă, unde nu exista încălzire. Și încă ceva. Ceea ce vedeam și auzeam nu era produsul închipuirii mele. Toate acestea s-au întâmplat în realitate. Înțelegeam foarte bine tot ce se petrecea în jurul meu. Prin urmare, acestea

toate nu erau halucinații și mintea mea funcționa normal. Și totuși, simțeam șinele meu despărțit: vedeam trupul neînsuflețit întins pe pat și în același timp vedeam și cealaltă parte a mea. Înțelegeam că mă aflu într-o stare diferită și percepeam toate însușirile acestui nou mod de existență. Deodată am încetat să mai văd ce se întâmplă în camera mea. De ce? Întrucât mi-am pierdut definitiv cunoștința? Nu, am continuat să văd și să înțeleg tot ce se întâmplă în jurul meu. Și nu mai vedeam ceea ce se petrecea în camera mea, deoarece nu mai eram acolo. Când m-am întors am văzut și am auzit iarăși, însă nu ce se întâmplă în cameră, ci la morgă, unde nu fusesem niciodată înainte.

Dacă nu există suflet, atunci cine era cel care le vedea și le auzea pe toate? Cum putea sufletul să se despartă de trup dacă, în cazul meu, nu s-a întâmplat ceea ce în limbajul nostru se numește „moarte”? Și de ce aș fi spus toate astea astăzi, în vremurile noastre, în secolul necredinței și negării, dacă nu le-aș fi trăit cu adevărat? Deoarece cred și cunosc că învățătura Bisericii noastre ortodoxe despre moarte este adevărată, am simțit nevoia de a face această mărturisire. Este mărturisirea unui om care nu credea în viața de după moarte și într-un mod minunat s-a vindecat de aceasta boală illogică și groaznică ce are o așa mare răspândire în zilele noastre.

În parabola despre bogatul nemilostiv și săracul Lazăr, prin glasul lui Avraam, Domnul zice: „Dacă nu ascultă de Moise și de prooroci, nu vor crede nici dacă ar învia cineva dintre morți” (Luca 16,31). Cei care au citit cu atenție această istorisire a mea vor înțelege că vorbele acestea ale Domnului sunt valabile și pentru noi astăzi. Oamenii care nu aud și nu păzesc poruncile dătătoare de viață ale Domnului nostru, pe care proorocii și apostolii le-au scris în cărțile sfinte, sunt neputincioși să creadă în

cele spuse de un om care cu adevărat a înviat din morți... Așa este inima omului cea întunecată de păcat: deși înzestrat cu urechi, omul nu aude!

„Iată, m-a înconjurat mulțimea duhurilor celor rele ce au scris păcatele mele și strigă puternic cerând smeritul meu suflet.

Miluiți-mă pe mine, îngeri întru tot sfinți ai lui Dumnezeu cel Atotțiitor și izbăviți-mă de toate vămile celor vicleni, căci nu am lucru bun care să cumpănească împotriva faptelor mele celor rele.

Pleacă urechea ta către mine, Maica lui Dumnezeu, din înălțimea slavei tale, ceea ce ești bună, și ascultă suspinările cele de pe urmă și dă-mi mână de ajutor.

Stăpână, Stăpână, miluiește acum sufletul meu cel lipsit care caută către singur acoperământul tău și nu îngădui, Preabună, să fiu dat diavolilor”.

(Din slujba la ieșirea cu greu a sufletului)

(cu nesimțire îmi adaug blog-ul aici, [Pustnicul Digital](#), poate se folosește cineva)